

D Î N S A

Și acum vine să petreacă sărbătorile cu dînșii .
O adevărată minune. Ce Crăciun frumos aŭ să facă
ei cu *nenea* !

Dar bătrîna? — Se închină mereu, cătînd spre cer.

«Doamne, dă î gîndul bun. . să nu se mai în-
toarcă și acum din cale Mi se pare o mie de vea-
curi pîn' să-l văz — Băiatu mami!»

De bucurie, a și uîtat că de dimineață îl bles-
temase

«Auzi D-ta, doi ani de zile să nu-î mai calce
piciorul pe aici! Ticălosul! Numai noi știm — ma-
mele — cît chin, cîtă muncă pînă-î creștem N'ar fi
vrednicî nici să ne treacă pe dinainte Dar de unde
vor s'auză, măcar? I-am dat viață, m'am canonit,
Dumnezeu știe cîte nopți am veghiat la patul lui!
ba că a tresărit, ba mi s'a părut că-l aud gemînd.
A, să-î schimb compresele, să-î dau doftoria, să văd
de s'a răcorit saŭ de-î mai dogoresc obraji Cîtă
bătae de cap, cîtă osteneală! Și cînd te gîndești
pentru cine am făcut toate astea? pentru cine l-am
scos din necazuri? Pentru o destrăbălată! pentru o

babornită, pentru o *manținută*, care-î mănincă tinerețele! — Cîtă grije, cîtă amărăciune, cît rău ne-a făcut nouă femeea asta . mă mir, cum de-o mai rabdă Dumnezeu! Cum de n'o ajung blestemele mele? Că se zice, de, că blestemul părinților e rău, te-ajunge și pe lumea cealaltă »

Povestea e simplă

Cîteva ani înainte băiatul cel mare, Petre, luînd o slujbă, plecase la București După moartea tatălui, în el rămăsese nădejdea casei Și erau destule guri Florica, fată de măritat; Traian, băiat mare învăța la gimnaziu, rupea ghete, cărți, haîne , apoi trei mai mici, Georgică, Mitică și Anicuța Unde mai puî pe bunica, bătrînă de nouăzeci de ani, paralizată, mestecînd în sec, în fundul unui pat, într'un iatac întunecos plin de gutui și cu miros de mucigaî, și tot mai erau Virginia, rudenie de departe, orfană, luată de milă în familie cu obrazul drept paralizat, vorbind bilbît, veșnic clipînd din ochi — În sfîrșit, Marghioala, credincioasa casei, rămășită de pe vremuri, slugă fără leafă, merită să-și sfîrșească aici cariera, Și Marghioala nu era numai singură, avea păcatul ei o turmă întregă de cîini și pisici, de care era nedespărțită Bubi, Neagu, Azor, Mița, Matei, suflete și ele cu nas, cu gură, cu foame, cu sete, cu pretenții, poate

O adevărată povară și numai o singură putere Petre

La București cunosc lumea Băiat voinic, frumos, dar sărac, căzu ușor în mreje. Și se simți mîndru de înălțare, uitînd în întîia orbire că regna visurilor era o bătrînă, care ar fi putut să-î fie mamă —

Ce-î păsa? De acum încolo, adio grijă. — În schimb, mese bogate, ceașuri și liqueururi, covoare de Persia, teatru, muscali, bani totdeauna, lux

Și nu-și uită de ai lui Le trimetea și lor mai ales la început — Când află însă muma, rămase trăsniță

— Auzi, spurcatul?

Și d'abia îl aștepta — Se pregătea în fel de fel de chipuri, cum să-î zică, ce *vorbe grele* să întrebuinteze, ca să simtă, să-l usture

Dar, când îl văzu, — de bucurie — cătă, și nu găsi decât mîngiere. Ce vreî? Era băiatul cel mai mare, stîlpul casei, nenea, de care tremura și Anicuța și Mitică și Georgică și cîinii și pisicile Se uitau în gura lui, ca la un Dumnezeu Să se fi încruntat nenea nițel și ar fi intrat cu toții în pămînt Dar să se fi răstit? Doamne!

Atît îndrăsnă bătrîna să-î zică într'un rînd, cînd voind să-l sărute, el se smulse cam cu sila

— De, lasă, mamă, că doar ești învățat cu sărutul bătrînelor. Cel puțin pe al meu primește-l mai cu drag... E dela mamă

— De atunci, doi ani de zile n'a mai dat pe acasă — Zilnic bătrîna se plîngea

— Auzi Dumneata, Petrică, stîlpul casei!

Zilnic blestema

— Cum de-o mai rabdă Dumnezeu? . Cum?
Cum?

Ba încă dela o vreme par'că îi și uitase — Ajutorul le venea mai rar — Florica, biata fată, cosia și croia pe capete, dar de unde să poț răzbi cu două mîini atîta leotă?

Azor începuse să urle noaptea
 — De capu-ți, potae! O să te dăm la hingheri
 Aflase și mahalaua

«Biată coana Manda, ce parte avu de fi-su!
 A eșit un stricat și jumătate, — cel puțin de ar avea
 noroc deăi mică Auzi, soro? Zice că s'a înhăitat
 la București cu o macaroană d'alea cu un fel de
 marchiză, cam *zăltată*, cam *stravagantă*, cam tiu —
 tiu! Doamne ferește și pe ăl mai dușman! »

Și acum, în ajunul Crăciunului, n'aveau nici foc
 în sobă Traian, vîrit în mantaua lui veche, cu
 șapca de licean pe cap, cu nasul vînat, se juca la fe-
 reastră, lipind un ban sîrbesc pe florile de ghiață —
 Prin ochiurile făcute se zăreau fulgii mari, aproape
 niște cocoloașe, căzînd grei afară. — și liniștea îngropa
 din ce în ce mai adînc sgomotul Georgică, Mitică
 și Anicuța, mică cum erau, încăpuseră cîte-și trei în
 blana bunichiî, și ce chef făceau acolo! Bubi era în-
 tre dînșii, cu cît îl strîngeau mai rău de coadă, cu
 atît mîrîia mai tare, dar nu-î mușca, era înțelept, își
 cunoștea tovarășii — Florica citea tare un «Univers»
 vechiu, plimbîndu-se prin odae — Virginia, se uita la
 toți prostită — Din cînd în cînd mormăia ceva neîn-
 țeles în potriva gălăgiei copilor — Obrazul drept, cu
 ochi cu tot, avea tresăriri nervoase mișcări de țepure —
 Din fundul iatacului se auzea oftatul bunichiî, lung și
 greoi, ca țarna «Ah, aaah! ..» Și aerul nepriment păstra
 mirosul acru, sărăcăcios al cepei mîncate în ajun ..

Coana Manda își frîngea mîinile în bucătărie —
 Și acolo cenușa încremenise pe vatră.

— Ce zică, Marghioalo, n'ai nici o lăscăe, soro? .

Măcar un leu, doi, de parale că ți i-oî plăti
 Ce Dumnezeu faci și tu cu banii? Că, slavă
 Domnului, vecinii îți tot dau când te las să le cari
 apă

Marghioala oftă

— Zău n'am, conia!

— Lasă, că și tu ești o mîna spartă

Apoi ieși să vadă cine o cheamă

Traian era în ușe

— Mamă, mamă auzi trece ăla cu co-
 vrigi dă-mi cinci parale!

Odată, singură în bucătărie, Marghioala încuia
 ușa — Apoi se apropie de o ladă veche — Scoase
 dela sîn cheița și descue lacătul — Pe capac, o
 solniță veche, de lemn, cu resturi de sare negricioasă,
 la un colț, o bucată de slănină rîncedă Marghioala le
 dete la o parte — Mai înainte de a deschide o
 innecă o tuse răgușită, apoi ridică binișor capacul —
 Din năuntru eși un miros de rufe vechi, purtate Și
 erau atîtea rochi de stambă, tali rupte de ale
 cucoanei «Ce de țoale!» își zise ea, și începu să
 le scoată Tocmai din fund de tot apucă un ciorap
 negru, de lînă, innodat de trei ori — Din el scoase
 o batistă, de colțul căreia sta prins un fișic cu bani,
 averea ei, comoara ei, economile ei de douăzeci de
 ani opt lei Patruzeci de bani pe an . Se uită
 împrejur, neliniștită Desprinse tremurînd doi lei și
 puse restul la loc Apoi se duse să-și caute stăpîna,
 pregătindu-și în gînd discursul — plin de jurăminte —
 cu care avea să-și apere împrumutul

Dar în casă îi găsi pe toți jucînd de bucurie

— Mamă Marghioalo, vine nenea, vine nenea.
 Dîseară ! Ne-a trimis bani două sute de lei.
 și un car cu lemne și niște pachete cu cozonaci .
 Face cu noi Crăciunul bine-mi pare ! .

Veselia sgomotoasă ținu puțin — Cînd sosi Petre,
 se schimbă într'o veselie potolită, ascunsă — Toți se
 uitaŭ lung la el, mai ales cei mici, pentru care era
 pe jumătate străin — Iar el trecea grăbit dela unul
 la altul «Ce faci tu, urîtule? . Dar tu, mielule?
 Dar tu, purcelușule? Piciŭ lui nen'su, cum aŭ cres-
 cut eŭ!

Numai Florica îndrăsnî mai mult — Se apropie
 de el și-l miroși pe umăr

— Bre, nene, ce parfumat ești ! Miroși a livăn-
 țică Aŭ primit postala mea cu *vederi*, scrisă cu
creonu ?

Seara pretextă că are treabă în oraș și le zise
 să nu-l aștepte la masă

— Mai ales știŭ, mamă, că sînt certat cu postul
 Atîția cîini, mirosul innăbușit de ceapă, sgomotul
 și îmbrăcămîntea sărăcăcioasă a copilor, Marghioala,
 oftatul bunichiŭ, întreg decorul par' că-l goneaŭ
 Simțea nevoe de aer Se desvățase

— Lasă, mîine facem Crăciunul cu toțiŭ

Apoi, încet, la ureche, feteŭ

— Florico, vezi tu de mai aerisește nițel casa
 O să vă 'nbolnăviți

La masă era de toate Așa Crăciun bogat de
 mult nu văzuseră șuncă, *parizer*, cartaboș, purcel
 fript, vin roșu, pînă și bunica fusese adusă, spre marea
 nemulțumire a copilor Așa ceruse nenea

Nenea însă e stîngaciū de tot Simte că e socotit ca un străin Vorbește rar, mai mult mă-nîncă. Se fac pauze mari de tăcere Și totuși se silește să fie prietenos Dela el se așteaptă tot îndemnul la vorbă, toate noutățile — Povestea lor, a celor de acasă, fusese scurtă Sărăcie și necazuri se încheiase repede — A, din parte-î ar fi avut el să le spue multe și ce n'ar fi dat ele, — coana Manda și Florica — să le afle, să le știe!

Atît, doar, îndrăsnu să-l întrebe

— Aî fost sănătos, maică?

— Da, mamă.

Toată noaptea nu dormise, mulțumind icoanelor lui Sf Niculae și Maicii Domnului, că i l-au ținut sănătos — Și ce grije avusese să nu se stingă candela!

În sfîrșit Petre găsi ceva de spus Se întoarse spre Florica, și, cătînd drept în ochii ei albaștri

— Eî, dar tu? Cînd ne faci o nuntă? N'a venit nimeni, nici un flăcău pîn' acum?

Fata, roșie, se trînti de scaun, prefăcîndu-se mă-mioasă

— Zău, nene și Dumneata!

— Ce zică, mamă, n'ar fi vremea?

— Ba eî cred că a început chiar să treacă .

O năzuroasă, dumneaei Venise un om cum se cade, un băiat din mahala — îi zice Gheorghe — dulgher, cu părăluțe, cu prăvălioara lui .

— Eî și?

— Cine a putut să se apropie de dînșă? .

Cînd s'a răstit la mine o dată «Da ce, mamă, să ȳau pe ciupitu ăla? . Cu pantalonii creți? .. Apoi

draga mea — ȳ-am zis — așteaptă tu mult și bine — că
 ăl necupit, ăl frumos, ăl cu pantalonî strîmți nu se
 uită el la d'al de tine — Uite, să ți-o spuî I-a căzut
 cu tronc, unu, Mihăescu, elev de administrație, d'ăla
 cu fireturi albe — Bun băiat, n'am ce zice dar cere
 zestre, nu mî-a spus mie Ienăchioaia . a lui Ie-
 nache? fără cincî sute de francî nu se 'nsoară. De
 unde să-î dăm noi douăzeci și cincî de poli? . ȳ-o fi
 plăcînd ei vătraul, dar, vezi, costă scump .

— Cincî sute de francî cam mult să ne
 măi gîndim zise Petre

Fata nu măi avea astîmpăr de rușine. Se așeza
 mereu pe scaun și tot nu-și găsea locul. La urmă
 își făcu de lucru luă cana și începu să toarne vin
 la toți .

Coana Manda ridică paharul

— Petrică, maică, la mulți anî! — Dumnezeu să
 te norocească, să-ți ajute după inima ta bună .

Atît — Par'că ar fi vrut să măi zică ceva, dar
 se stăpîni

Toți ridicaseră paharele

— Să trăești, nene, să trăești, nenicule!

— Închină și cu mine!

— Și cu mine

— Cu mine n'ai ciocnit!

Se făcuse atîta sgomot — Pînă și Virginia rîdea,
 clipînd mereu din ochi, mișcînd într'una obrazul prins
 de spasmuri — Bunica se uita la toți aîurit — Ochii
 ei pămîntii obosiseră să măi prîndă și să priceapă
 fericirea atîtor odrasle

Coana Manda însă nu sfîrșise — Da semne de

nerăbdare, se vedea bine că o roade să mai zică ceva — Și zise, cam cu sfială

— Petrică să trăească și . *dînsa* . că — să nu mîniî pe Dumnezeu — e bună, de pe urma dînșii, dacă e vorba, mîncăm azi —, la sărbătorî, o piine

Bătrîna vorbise cu nodurî, pe jumătate înneacă Nimenî nu îndrăsnî să pue mîna pe pahar, — toîi așteptaî să vadă ce face nenea — Nenea, însă, ținea ochii în jos. — Cea din urmă vorbă, răsunase trist, ca o dojană «o piîne» .

Atuncî simți ea cum î se urcă sîngele în cap

— Am făcut prostie — Mai bine tăceam — Ia uîte-l cum a îngălbenit !

Și se bātu ușor, pe furîș, cu palma peste gură, căci î se păruse că cineva o întreabă la ureche încet, dar amarnic de o seca în suflet

Ce-ai făcut ? E păcat La așa zi ! Nu te gîndești ? AI fată mare

J A Bassarabescu